

Magne Skodvin
**«Krig og okkupasjon
 1939-45»**

Det norske Samlaget 1990, 318 sider, illustrert. Pris kr. 279,-.

Magne Skodvin er tung og knusk-tørr i fremstillingen. Han er i tillegg autoritær og utilnærmelig i stilen. Han er imidlertid vår ubestridte ledende krigshistoriker, og han er ikke til å unngå for alle som interesserer seg for krigshistorien.

Heimevernsbladet bringer denne omtale som en forsinket hyllest til hans 75-års dag den 13/12 1990.

Folkeboka om krigsårene?

Professor dr. philos Magne Skodvin skrev om krigshistorien i verket «Norge i krig»: «Krigshistoria har ei nesten uopp-slitelig evne til å fange interesse...» Krigshistorie er blitt hans eget fagområde, der han nå i sitt 76 år for lengst er etablert som vår fremste krigshistoriker. Professoren har hittil fremstått som den utilnærmelige og ufeilbarlige sakkunnskap i mange stridsspørsmål om vår okkupasjonshistorie. Hans egen, personlige innsats i 1940, var å delta i kampene i Haugsbygd og i Valdres. Doktorav-handlingen skrev han i 1956 «Striden om okkupasjonsstyret i Norge». Det norske Samlaget lanserer nå hans siste bok som «Folkeboka om krigsåra». Med sin faglige distanse til de fem års historie, som han til fulle også ivaretar i denne nye boken, kan ikke forlagets vaskeseddel bli annet enn misvisende. Dette er boken for de svært mange som til nå har savnet en samlet og relativt kortfattet fremstilling

fra Skodvins hånd om viktige sider fra de fem lange årene; men folkebok? Nei, denne anmelder tror ikke det, til det er Skodvin for tung. «Vi skal ikke fortegne historien, men vi bør skrive med penn og ikke hugge med øks», uttalte forfatteren i et intervju. Da tenkte han på mye av det som er skrevet om krigen og okkupasjonen. Med denne boken er det som om ringen er sluttet om vår offisielle okkupasjonshistorie. Spesielt viktig er at idealistiske portretter av krigstidens helter må nå også hos Skodvik begynne å vike for realistiske bilder av høyst vanlige mennesker.

Hovedsynspunkter

Forfatterens hovedsynspunkter er at norsk historie er også internasjonal historie, slik den kom til å arte seg her i landet i møte med de særnorske forutsetninger. Den tyske tilstedeværelse styrte utviklingen i landet, og okkupanten tok alle avgjørelser ut fra sine egne interesser. Derfor er tyske vurderinger, tyske hensyn og tyske målsettinger blitt et hovedtema i boken.

En blir for første gang i krigslitteraturen kjent med Reichskommissær Josef Terboven, en mann som var meget ærgjerrig på egne vegne. Hans eneste ønske var å bli frabeordret tjenesten i Norge, for å bli gauleiter i grenseområdet mellom Ruhr og Belgia. Hitler var imidlertid meget misfornøyd med Terboven, og lot ham som straff ikke slippe vekk fra Skaugum. Som den første faghistoriker plasserer Skodvin også Nord-Norge i en rikshistorisk sammenheng. Han legger, ganske riktig, hovedvekten på krigstidens dramatiske hendelser i våre nordligste landsdeler.

Var det krig?

Man tør håpe, at med forfatterens redegjørelse om kapitulasjonen av 6. Divisjon i 1940, vil all ørkesløs diskusjon om hvorvidt det også i fortsetningen hersket krigstilstand mellom Tyskland og Norge forstumme. Magne Skodvin er meget lett forståelig på dette punktet. I «Krig og okkupasjon» er det de tyske vurderinger og beveggrunner som blir gjennomgått. Prisverdig er beskrivelsen av de veldisiplinerte og korrekte tyske soldater, flygere og marinegaster, sammenholdt med SS- og Gestapo-avdelinger.

Nasjonal Samling

Skodvin går ikke av veien for å skrive en svært interessant analyse av nasjonal samling, det erklærte statsbærende parti i Norge under okkupasjonen, holdt opp av tyske bajonetter. Tyskerne ville egentlig helst ha funnet en mulig annen norsk gruppering å støtte med sine bajonetter,

men heldigvis var det ikke noe alternativ til Quislings parti som tysk støttespiller selv om NS både i krigsårene og i etterkrigstiden har lagt vekt på sine motiver som alternativ til tyskerne. Nasjonal Samling mistet etter hvert all troverdighet, om de noen gang hadde hatt noen. Likevel mer enn tangerer Skodvin vårt store nasjonale trauma, hvis N.S. ikke hadde spilt kollaboratørens rolle, hva ville da resultatet ha blitt? Med denne problemstillingen er forfatteren farlig nær ved å imøtekomme Nasjonal Samlings mest tungtveiende alibi for sitt samarbeid med okkupasjonsmakten.

Detaljert fremstilling

Skodvin tar i sin bok med bl.a. 16 tabeller som illustrerer bokens omfattende innhold. Av materiellet kan nevnes; statistikk som viser hva de ulike partiers stortingsgrupper svarte på spørsmålene fra Stortingets presidentskap om Kong Haakon VII skulle avsettes. En annen tabell viser en oversikt over antall lærere til Arbeidstjenesten. Tabellen over «Germanske frivillige i Waffen-SS (1943). Av denne fremgår det at det var 1930 norske som tilsammen hadde 303 falne. Kilden for tabellen er «Statistikk for Himmler ved SS-hauptamt. 9. august 1943».

Boken tar også for seg trekk fra krigen i Stillehavet og Japans kapitulasjon. Som et eksempel på detaljers nøyaktighet henledes lesernes oppmerksomhet på teksten til bildet fra Iwo Jima 23. februar 1945 da det amerikanske flagget ble reist av US Marines.

Ringen sluttet

Med denne boken er ringen sluttet. Forfatteren er historiker fremfor populærskribent. Hans forhold til faget gjør at han ikke går på akkord med den faglige høye standard. Uten tvil kunne han ha funnet mange «sviker» for å myke opp det strengt professalt presenterte stoffet. Da ville det etter denne anmelders oppfatning ikke ha vært Skodvin, men sammenligner man boken med hans mange tidligere artikler og kommentarer til okkupasjonstiden, så er det nærmest påtagelig hvordan deler av bokens innhold som denne gangen er noe mer nyanisert i sin holdning til de ting forfatteren tar opp. Nyansene er tydeligst f.eks sammenlignet med «Norge i Krig» Bind 2. Inntrykket av en mildere Skodvin fester seg etter lesningen av hans siste bok. Hans posisjon i det faglige miljø i dag, kan sammenlignes med en livgivende kilde for den fremtidige forskning og tolking av norsk krigshistorie.

Boken anbefales på det beste. Den bør leses av flest mulige, men er i form og fasong for tung til å bli noen folkebok; det er synd.

Svein Iversen.